

К.е.н., доцент Подолянчук О.А., Глушко І.Ю.

Вінницький національний аграрний університет

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ПДВ

На сьогоднішній день, з переходом економіки до ринкових відносин, підвищується самостійність підприємств, що призводить до необхідності формування нових взаємовідносин між платниками податків і податковими органами. Перш за все це впливає на самий підхід до організації контрольної-перевірочної роботи, у якій підвищується значення аналітичної роботи за результатами господарської діяльності платника податків та його взаємовідносинами з іншими суб'єктами. Проведення податкових перевірок і погодження висновків про їх результати є одним з найскладніших, найконфліктніших аспектів правовідносин платника і податкового органу, що потребують додаткового законодавчого врегулювання.

Особливістю організації та проведення планових та позапланових перевірок органами державної податкової служби в нових умовах є чітке законодавче визначення підстав здійснення даних перевірок, порядок проведення та взаємовідносини з платниками як до перевірки так і під час її проведення. Проведення перевірок відволікає платника податків від основної діяльності, потребує залучення найкваліфікованіших працівників контролюючих органів державного фінансування. Тому податковими органами використовується системний підхід до планування, підготовки і проведення перевірок. Практика контрольної роботи потребує не лише удосконалення організаційних та методологічних засад податкового контролю щодо здійснення податкових перевірок, а й удосконалення системи законодавчого регулювання розрахунків по податку на додану вартість (ПДВ).

Зауважимо, що питання податкового контролю є предметом наукових

пошуків у працях сучасних вітчизняних науковців: В. Завгороднього, Г. Ісаншиної, М. Кучерявенко, В. Онищенко, К. Хмільовської, Ю. Єрмоленко та інші, які висвітлюють важливі теоретичні та практичні питання функціонування податкового контролю податку на додану вартість.

У зв'язку з законодавчими змінами, що регламентують обмеження здійснення виїзних перевірок, дотримання законодавства про оподаткування, їх заборону щодо окремих видів зобов'язань перед бюджетом, тимчасове проведення планових перевірок, особливої уваги заслуговує процес підготовки до проведення податкової перевірки.

Сьогодні проведення планових і позапланових перевірок суб'єктів господарювання регулюється законом України від 21.12. 2000 р. № 2181 - «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами», Постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2009 р. №502 «Про тимчасові обмеження щодо здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності на період до 31.12.2010 року».

У 2009 році документальні перевірки охоплювали бюджетоутворювальні підприємства з високим рівнем ризику невиконання податкових зобов'язань, при цьому охоплювалися і всі суб'єкти, що можуть бути причетними до можливої схеми ухилення від сплати податків. Особливої уваги заслуговують платники, що декларують податкові зобов'язання з ПДВ на рівні податкового кредиту, мають низький рівень податкової віддачі при значному обігу коштів, декларують від'ємне значення об'єкта оподаткування у 26-ому рядку декларації з ПДВ.

У 2009 році внесено зміни до процедури планування перевірок, розроблено автоматизовану систему відбору платників для перевірки з використанням ризикоорієнтованої системи. За даними Департаменту податкового контролю юридичних осіб ДПА України, удосконалення процедури планування й застосування ризикоорієнтованої системи зумовило зменшення кількості перевірок з 13,4 тис. у першому півріччі 2008р. до 11,6

тис. у I півріччі 2009 року. Це дозволило підвищити результативність контрольно-перевірочної роботи. Внаслідок перевірок у 2009 році було зменшено суму збитків, задекларованих підприємствами, збільшено податкові надходження більш ніж утричі, порівняно з минулорічним показником - на 8,2 млрд. грн. Це означає що вчорашні збиткові підприємства почали відображати у звітних документах менші суми збитків.

Покращення ефективності планових документальних перевірок можливе завдяки продовженню тривалості контрольно-перевірочних заходів для великого підприємства до 90 днів, але за умови перебування на підприємстві не більше, ніж 30 днів. Тобто дозволити переривання процедур контролю на підприємстві для збору інформації про операції платника, у тому числі проведення зустрічних перевірок. При цьому заборонити як планові, так і позапланові перевірки платника податків із будь-яких питань у перевіреному раніше періоді [1, 108].

Органи податкової служби також можуть проводити непланові виїзні документальні перевірки у випадку виявлення фактів порушення підприємством вимог податкового законодавства.

Під час проведення перехресних перевірок у 2009 році виявлено зростання випадків зниження податкових зобов'язань з ПДВ, завищення розмірів податкового кредиту. Із них - 68% розбіжностей становлять технічні помилки при обчисленні чи допущені при відображенні у звітності, а 28% - обумовлені використанням схем ухиляння від сплати податку.

Проведення перехресних перевірок дозволяє виявити випадки завищення сум або безпідставного вимагання відшкодування ПДВ з бюджету. Порушники використовували в ролі постачальників сумнівні підприємства, транзитні фірми з метою збільшення вартості матеріалів і послуг щодо виконання будівельно-монтажних робіт.

Також зріс обсяг справ у судах за участю Державної податкової служби (ДПС) стосовно застосування штрафних санкцій з ПДВ, донарахування ПДВ, відшкодування ПДВ, із них 91,1% вирішено на користь держави. У багатьох

випадках недосконалість податкового законодавства дозволяє вирішити судові справи на користь платників, оскільки чинними нормативно правовими актами не передбачено перерахування сум ПДВ контрагентами до бюджету для відшкодування платникові [2, 140]. Ряд питань виникають через те, що при розгляді справ судові органи не завжди беруть до уваги підзаконні акти, на які посилаються податкові органи, Така нерегульованість зумовлює зростання сум, неправомірно нарахованих податковими органами, впливає на розвиток фіктивного підприємництва

Практика свідчить що основна сума заборгованості по ПДВ належить підприємствам, які займаються виробничою діяльністю, а суми по відшкодуванню - підприємствам-посередникам. Таким чином це впливає на виникнення «дизбалансу» сум по ПДВ.

Вищесказане дає можливість говорити про те, що законодавча база по ПДВ потребує докорінних змін. Уряд повинен визначати доцільність застосування диференційованих ставок по ПДВ, що призведе до розширення бази оподаткування та ефективно впливатиме на поповнення бюджету держави.

Отже, серед основних напрямків покращення контрольно-перевірочної роботи податкових органів в частині розрахунків по ПДВ, варто відзначити:

1. проведення роз'яснювальної роботи з платниками;
2. застосування комплексу методів та прийомів контролю в процесі перевірок;
3. при плануванні перевірок підприємств, планувати також перевірку діяльності підприємств-контрагентів, які мають тісні фінансово-господарські взаємовідносини;
4. працівникам податкових органів працювати на повному скептицизмі, з вдосконаленням методів збору і обробки інформації.

Література:

1. Жерліцин Д. М. Особливості інформаційно-аналітичної роботи в системі податкового адміністрування підприємств України // Збірник

наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – №1. – 2009. – С. 107-111.

2. Погорецький М.А. Оперативно-розшукові заходи: удосконалення правового регулювання // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2008. – № 14. – С. 135-145.